

OFFERTE GEBIEDSVISIE HET ORANJEWOUD

07 – 03 – 2023 | Den Bosch

Opdrachtgever: GEMEENTE HEERENVEEN

 GINDER®
komt het tot leven

INLEIDING

Het koninklijke park- en boslandschap Oranjewoud ligt ten oosten van Heerenveen en bestaat uit een verzameling voormalige landgoederen en parken. Bezoekers treffen er lommerrijke lanen, bossen, landhuizen, waterpartijen en landerijen. In het museumpark is Museum Belvédère als trekker gevestigd. Parkhotel Tjaarda biedt gasten de mogelijkheid om middenin het park te overnachten. Oranjewoud leent zich bij uitstek voor diverse vormen van openluchtrecreatie in een vorstelijke omgeving.

Veel bewoners van Oranjewoud ervaren steeds meer druk en onrust door toenemende recreatie in en rond het bosgebied. Diverse plannen van initiatiefnemers kunnen deze druk op het gebied verder laten toenemen. De vraag is aan de orde in hoeverre de natuur en bewoners de bezoekersstromen nog kunnen dragen.

Mede hierom heeft de raad een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om de druk in het parklandschap te onderzoeken en een gebiedsuitwerking te maken. Eerder verzorgde Merlijn Pietersma namens Ginder een inleiding voor de werkgroep Vorstelijk Oranjewoud over het belang van en mogelijke aandachtspunten voor

zo'n gebiedsvisie. Nu vraagt u Ginder een offerte uit te brengen voor deze gebiedsuitwerking van het Oranjewoud. U wenst het volgende resultaat:

1. Een **gebiedsanalyse** met daarin o.a.:
  1. Kwantificering van het huidige/werkbare aantal bezoekers;
  2. Inventarisatie van terugkerende majeure evenementen;
  3. Inventarisatie van de beleefde druk in het gebied;
  4. Een analyse van de harde en wenselijke opgaven;
  5. Een analyse van de ecologische draagkracht;
  6. Een analyse van de aanbevelingen inzake leefstijlen.
2. Een **visie** op de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden en beperkingen voor het Oranjewoud, inclusief afwegingskader en rol- en sturingsmogelijkheden van gemeente en andere partijen in de uitvoering.
3. **Draagvlak** onder stakeholders uit het gebied.

Op de volgende pagina's leest u allereerst onze visie op de opdracht, gevolgd door ons plan van aanpak om te komen tot het gewenste resultaat. Informatie over het projectteam, de planning en kostenraming zijn eveneens onderdeel van deze offerte.

“ Van een gebiedsanalyse naar een heldere visie, met oog voor draagvlak ”

VISIE OP DE OPDRACHT (1/2)

1 Oranjewoud heeft gebruiksgrenzen

In Oranjewoud mixen gebruikersgroepen in hoge dynamiek met elkaar. Van fanatieke (top)sporters tot natuurwandelaars, event- en culture liefhebbers. De trend is dat mensen nog meer naar buiten en de natuur in willen. En dat ze vaker een korte vakantiebreak nemen. Samen met plannen van initiatiefnemers in het gebied zet dit de natuur van Oranjewoud verder onder druk. Ook bewoners ervaren deze toegenomen drukte. Soms voelt het Oranjewoud aan als (stads)park. Dus wat is Oranjewoud idealiter? Natuur, een park of parknatuur? Waar liggen de gebruiksgrenzen en met welke maatregelen bewaak je die grenzen? Deze vragen motiveren ons uitermate om u te helpen Oranjewoud in balans te houden.

2 Identiteit van Oranjewoud versterken

Het Oranjewoud is uniek en kent een lange geschiedenis. Wij zijn van mening dat een toekomstvisie gebaseerd moet zijn op de identiteit van het Oranjewoud. Daarin ligt immers de kracht en oorsprong van het gebied. We denken dat de identiteit van het Oranjewoud zelfs kan worden versterkt, door een ontwikkelrichting in te slaan die past bij het oorspronkelijke en tegelijkertijd vernieuwt.

2 Oranjewoud als ecosysteem in balans

Ons inziens is een ecosysteem-perspectief nodig om natuur, bezoekers, bewoners, ondernemers en cultuur en op een evenwichtige manier verder te laten ontwikkelen. We bekijken de analyse-bouwstenen dan ook in samenhang met elkaar. Daarvoor maken we gebruik van ecosysteem-principes (zie bijlage 1). Deze zorgen voor balans en inspiratie en dragen bij aan draagvlak.

VISIE OP DE OPDRACHT (2/2)

4 Meten is weten

Voor een afgewogen visie is het essentieel om de feiten in kaart te brengen. Meten is immers weten. Denk daarbij aan de aantallen bezoekers, wie zij zijn, waar ze vandaan komen. Of de draagkracht die het Oranjewoud (ecologisch) aan kan. Door aan de voorkant heldere analyses uit te voeren, voorkomen we dat gesprekken in de visiefase enkel op sentiment gevoerd worden.

5 Gebied als opdrachtgever

Participatie is essentieel. Een gebiedsvisie wordt vandaag de dag niet voor stakeholders ontwikkeld, maar ook en vooral met en door hen. Zij zijn degenen die ondernemen in het park, er activiteiten organiseren en/of er naartoe gaan voor bijv. een wandeling. Onze aanpak richt zich dan ook - naast het ontwikkelen van een heldere inhoudelijke visie - op het creëren van draagvlak. We werken oprecht vanuit het principe: het gebied is onze opdrachtgever.

6 Sturing is maatwerk

Terecht vraagt u advies over uw sturingsmogelijkheden. Onze ervaring leert dat het samenstellen van de juiste instrumenten maatwerk is en sterk afhankelijk van de opgaven en ambities. De sturingsmogelijkheden die we uiteindelijk adviseren kunnen variëren van spreidings-instrumenten als routes en zonering in de fysieke ruimte. Tot regulerende instrumenten zoals aanpassing van het bestemmingsplan of vergunning-parkeren. Maar ook instrumenten om het gedrag te beïnvloeden, zoals bestemmingsmanagement om vraag te sturen (autogebruik bezoekers, etc.).

Plan van aanpak

PLAN VAN AANPAK OP HOOFDLIJNEN

In vijf stappen werken we toe naar een optimaal gedragen gebiedsvisie voor het Oranjewoud, inclusief kansrijke sturingsmogelijkheden, kaders en eventueel governance. Een gedegen analyserapport vormt hiervoor de basis. Op de volgende pagina's staat ons plan van aanpak verder uitgewerkt.

Stap 1: **Opstarten**

maart/april

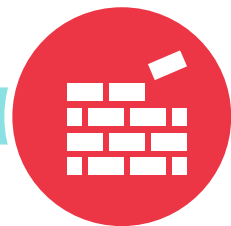
- › Startgesprek ambtelijke projectgroep;
  - › Startgesprek betrokken wethouder;
  - › Gebiedsschouw;
  - › Eerste overleg met de klankbordgroep.
- ✓ Kennismaken met betrokken actoren en verzamelen verwachtingen en uitgangspunten.

Stap 2: **onderzoek feiten** **en cijfers**

april - augustus

- › Scherp stellen kaders en uitgangspunten;
- › Kwantificering bezoekersaantallen;
- › Inventarisatie terugkerende majeure evenementen;
- › Inventarisatie beleefde druk in het gebied; (bezoekersonderzoek en inwonersenquête)
- › Analyse van de ecologische draagkracht;
- › Analyse van de leefstijlen.
- ✓ 'Foto' huidige situatie, incl. conclusies en aanbevelingen.

Stap 3: **Verrijken door** **dialogoog**

september

- › Gesprek ambtelijke projectgroep;
  - › Startgesprek betrokken wethouder;
  - › Dialoogsessie met de klankbordgroep.
  - › Inwonersavond
- ✓ De feiten uit stap 2 zijn verrijkt en alle mogelijke beelden zijn verzameld die nodig zijn voor het opstellen van de gebiedsvisie.

Stap 4: **visievorming** **en sturing**

september/oktober

- › Opstellen visie in concept en eventueel doorwerking naar deelgebieden;
  - › Opstellen advies over sturingsinstrumenten, afwegingskader(s) en eventueel governance.
- ✓ Wervende gebiedsvisie met duidelijke sturingsmogelijkheden voor het Oranjewoud.

Stap 5: **Afronding** **gebiedsvisie**

november

- Bespreken conceptvisie met achtereenvolgend:
- › Ambtelijke werkgroep;
  - › Betrokken wethouder;
  - › De klankbordgroep.
- ✓ Gebiedsvisie Oranjewoud gereed voor vaststelling.

STAP 1: OPSTARTEN

Deze eerste stap is bedoeld om goed voorbereid met elkaar het project af te trappen. We lezen ons van te voren in, spreken o.a. de ambtelijke projectgroep en wethouder. En we brengen een bezoek aan het gebied om de kwaliteit en mogelijke opgaven te ervaren. Hier gaan we graag in gesprek met een afvaardiging van de belanghebbenden. Deze stap vindt grotendeels en bij voorkeur op één dag plaats en bestaat uit de volgende onderdelen:

- › **Startgesprek ambtelijke projectgroep.** Doel van dit overleg is om de rol van deze projectgroep vast te stellen, het proces en planning door te nemen en ambtelijke verwachtingen scherp te krijgen. In dit gesprek bespreken we ook de lopende initiatieven. We staan nadrukkelijk stil bij gevoeligheden, knelpunten en sentimenten die leven onder de inwoners. Ook bespreken we in dit overleg de afbakening van de tellocaties (zie stap 2). Tot slot bespreken we welke communicatiestrategie we hanteren richting externe partijen. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat partijen tijdig worden uitgenodigd. Daarnaast is het essentieel dat de juiste partijen op het juiste moment worden gesproken.
- › **Startgesprek wethouder.** Doel is om bestuurlijke wensen en gevoeligheden te bespreken.
- › **Schouw** langs en door het Oranjewoud onder begeleiding van betrokken ambtenaar. Doel is om het gebied beter te leren kennen en op locatie zaken nader toegelicht te krijgen. Wat zijn de kwaliteiten, knelpunten, aandachtspunten, welke initiatieven leven er et cetera.
- › Een eerste **overleg met de klankbordgroep** bestaande uit een diverse afvaardiging van gebiedspartners en vertegenwoordigers van het Oranjewoud. Denk aan vertegenwoordigers van inwoners, culturele organisaties, natuurbeheerorganisaties, landgoedeigenaren, ondernemers en overheid. Hoewel individuele belangen uit elkaar kunnen lopen, is het doel van deze groep dat zij ons gezamenlijk begeleiden bij het opstellen van de visie. Zo is het gebied écht onze opdrachtgever. Door stakeholders vroegtijdig te betrekken en gezamenlijk het gesprek aan te laten gaan, ontstaat een gedragen eindproduct. Tijdens deze eerste bijeenkomst nemen we procesmatige en inhoudelijke aandachtspunten door, evenals individuele verwachtingen. We gaan gezamenlijk in gesprek over sterke en zwakke punten, evenals kansen en bedreigingen. Dit leidt het gesprek dan ook op de beleefde druk en eventuele ontwikkelpotenties.

Resultaat stap 1: Kennismaking met betrokken partijen en verzamelen verwachtingen en uitgangspunten.

Een schouw van het gebied draagt bij aan een eenduidige kijk op de opgaven.

STAP 2: ONDERZOEK FEITEN EN CIJFERS

Het doel van deze tweede fase is het verzamelen, interpreteren en communiceren van relevante gegevens die als uitgangspunt dienen voor het vervolgetraject (stap 3 en 4), zodat bepaalde keuzes goed te onderbouwen zijn. We voorzien de volgende stappen, in lijn met uw uitvraag:

1. Scherp stellen kaders en uitgangspunten
2. Kwantificering bezoekersaantallen
3. Inventarisatie terugkerende majeure evenementen
4. Inventarisatie beleefde druk in het gebied (bezoekersonderzoek en inwonersenquête)
5. Een analyse van de ecologische draagkracht
6. Een analyse van de leefstijlen

1. Scherp stellen kaders en uitgangspunten

Voordat we bezoektellingen en een bezoekersonderzoek uitvoeren willen we scherp hebben waar het gebied intrinsiek voor staat, welke ontwikkelpotenties er zijn etc. Hiervoor zetten we de volgende substappen:

- **Doornemen relevante basisinformatie** zoals beleidsdocumenten, onderzoeksrapportages.
- **Analyse van de historische ontwikkeling** van het Oranjewoud, resulterend in de identiteit/het DNA en de kernwaarden.
- **Verblijfs- en dagrecreatief aanbod in kaart**, inclusief capaciteiten (logies en bezoekersaantallen). Door eerdere adviestrajecten beschikken we over veel data, dit vullen we aan met deskresearch.
- **Toekomstige planontwikkeling en behoefte initiatiefnemers in kaart.** We brengen de **harde en wenselijke opgaven** in beeld. Denk aan toekomstambitie Museum Belvédère, woningbouw Skoatterwâld, plan van der Valk, etc. We voeren circa 5 digitale overleggen met

initiatiefnemers. We brengen ook plannen rondom Oranjewoud (ruimere regio), incl. impact op het parklandschap via deskresearch in kaart.

- **Planologische kaders en (on)mogelijkheden.** In het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht waarin is vastgelegd welke ontwikkelingen wel/niet zijn toegestaan. We verdiepen ons hierin (deskresearch), in combinatie met een gesprek met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

2. Kwantificering bezoekersaantallen

De basis van het onderzoek is het in kaart brengen van de **feitelijke drukte**. Ofwel, hoeveel bezoekers zijn er op een bepaald moment in een bepaald gebied? In het recente verleden waren dergelijke tellingen tijdrovend en kostbaar. Tegenwoordig zijn digitale bezoektellingen mogelijk, waarbij deze beperkingen niet gelden. Deze techniek biedt bovendien een basis voor de stakeholders om in de toekomst te blijven monitoren. We willen voor de tellingen samenwerken met Resono, met wie we reeds goede ervaringen hebben. Zij maken gebruik van geanonimiseerde en geaggregeerde locatiedata die wordt verzameld via apps op smartphones. Deze manier van meten is zeer nauwkeurig (op het niveau van een parkeerplaats of zelfs preciezer) en er is geen hardware op de locatie nodig. Het biedt daarmee **inzicht in aantallen, frequenties, kruisbezoeken** tussen locaties, maar ook **de herkomst van de bezoeker**.

STAP 2: ONDERZOEK FEITEN EN CIJFERS

Uitgangspunt is het intekenen van **zes tellocaties**. We denken aan locaties die veel dagrecreatief bezoek genereren in het Oranjewoud (parkeerplaatsen, publieksvoorzieningen en open terreinen). In een digitaal startoverleg stemmen we samen met de opdrachtgever af welke locaties we kiezen en hoe we deze exact gaan intekenen. Zo krijgen we voor 2022 (of, als we daar voor kiezen, een deel van 2023) inzicht hoe de bezoekersaantallen zich ontwikkelden in de zes tellocaties.

3. Inventarisatie terugkerende majeure evenementen

We voeren drie gesprekken met organisatoren van de grotere evenementen in het Oranjewoud (bijv. Oranjewoud Festival, Adventure Trail, Oranjewoud Festival, Tigra Ronde van Oranjewoud, Oranjewoud cross, CH Oranjewoud en Paradys Arcadia 2025). Met hen bespreken we de randvoorwaarden van de evenementen: wat is goed gegaan, wat is de achtergrond van hun bezoekers (en komt dit overeen met de gegevens van Resono), welke synergie is er met de directe omgeving? Zo krijgen we een goed beeld van de potenties, mogelijke kansen, maar ook eventuele tekortkomingen of knelpunten van de festivals en evenementen.

4. Inventarisatie beleefde druk in het gebied (bezoekersonderzoek)

Bezoekersenquête. Door fysieke enquêtes willen we meer inzicht krijgen in de ervaringen van bezoekers. De enquête omvat (o.a.) vragen over het gebruik van de gebieden, over de voorzieningen en over het gevoel van drukte. We werken zoveel mogelijk met 5 puntsschalen, maar ook stellen we enkele open vragen, bijvoorbeeld over tekortkomingen.

De enquêtes delen we fysiek uit en zijn vlot invulbaar. Voorstel is te enquêteren in de meivakantie en in de zomer. Ook is het denkbaar om op specifieke momenten te enquêteren (bijv. op piekmomenten in het weekend, tijdens evenementen). In deze perioden verwachten we dat er

voldoende bezoekers zijn waardoor het enquêteren voorspoedig en efficiënt verloopt met een goede mix tussen eigen inwoners en bezoekers van buitenaf. In elke periode nemen we op een totaal van ca. 200 ingevulde enquêtes af, waardoor het totaal ten minste 400 ingevulde enquêtes bedraagt (N = 400).

Inwonersenquête. De inwonersenquête is vergelijkbaar met het bezoekersonderzoek, maar richt zich expliciet op de eigen inwoners. In deze enquête worden vragen gesteld over gebruik van het park, bezoekmotieven, ervaringen, verbeterpunten, etc. De enquête zal digitaal worden uitgezet, waardoor alle inwoners de mogelijkheid hebben hun mening te geven over de toekomst van het Oranjewoud. Dus ook de inwoners die niet of nauwelijks in het Oranjewoud komen. De gemeente draagt zorg voor de verspreiding en communicatie van de digitale enquête, Ginder ondersteunt de gemeente op technisch vlak (opstellen vragenlijst, programmeren enquête en eventueel aanmaken QR-code waarmee inwoners toegang krijgen tot de enquête) en het analyseren van de data.

5. Een analyse van de ecologische draagkracht

We starten deze stap met een inventarisatie van de harde wenselijke opgaven. We voorzien **expert interviews (3x)** met relevante gebiedsbeheerders. We stellen voor te spreken met een ecoloog van Staatsbosbeheer (over de drukte in het park, zijn/haar ervaringen met bezoekgedrag, de kwetsbaarheid van specifieke locaties en de mate waarin natuur kan herstellen). De kwaliteit (en herstel) van de natuur is een harde randvoorwaarde voor toekomstige (nieuwe) ontwikkelingen. Graag stemmen we met u af wie verder te spreken (zoals IVN Heerenveen, Stichting Natuurbehoud Heerenveen).

STAP 2: ONDERZOEK FEITEN EN CIJFERS

Ook gaan we in op de **theoretische capaciteit die een gebied aankan**. Als deze (regelmatig) wordt overgeschreden dan betekent dit dat geen sprake is van een duurzame balans tussen aantal bezoekers en andere belangen. De draagkracht van een gebied moet altijd worden gezien in verhouding tot de feitelijke drukte. Op basis van eerdere onderzoeken, kengetallen en expertise kunnen we de maximale capaciteit voor recreatie en toerisme van het onderzoeksgebied (in een bandbreedte) bepalen. We maken gebruik van GIS-kaarten (bodem-kaarten, en eventueel habitat- en soortenkaarten) en kencijfers van Wageningen University om de (theoretische) maximale bezoekers-capaciteit van het Oranjewoud te ramen. Deze analyse is richtinggevend, aangezien de draagkracht van de natuur van een veelheid aan variabelen afhankelijk is (gedrag bezoekers, bodemkwaliteit, stikstof, klimaat, etc).

6. Een analyse van de leefstijlen

Vanuit de digitale Resono-tellingen is de herkomst (op geaggregeerd niveau) van de bezoekers aan de gebieden bekend. Deze herkomst kunnen we koppelen met de data van de Leisure Leefstijlen, waardoor we weten welke leefstijlen welke plekken bezoeken. De koppeling wordt voor de individuele tellocaties uitgevoerd op jaarniveau. Recent heeft Ginder de **Toolkit Natuurbeleving** mede ontwikkeld. Hierbij is specifiek onderzoek gedaan naar de natuurbeleving van de zeven leefstijlen. Dit biedt veel inzicht hoe verschillende typen natuurbezoekers het beste bediend kunnen worden met recreatief aanbod, paden, routes en voorzieningen. Door de koppeling van de tellingen met de data van de Leisure Leefstijlen kunnen we scherpe aanbevelingen doen voor de inrichting van de gebieden, zodat verschillende type natuurliefhebbers elk in hun favoriete (deel)gebied optimaal bediend worden. Naast de

leefstijlen van bezoekers, brengen we ook de leefstijlen van inwoners van het Oranjewoud in beeld (via de Leefstijlvinder). We benutten hiertoe ook het rapport Belevingsmix Oranjewoud (Jorien Bouwknecht, Saxion).

Resultaat stap 2: analysedocument met scherpe conclusies

We verwerken de voortgaande stappen in een bondig analysedocument met daarin een 'foto' van de huidige situatie en de ontwikkelingen die gaande zijn. We presenteren een helder beeld van de sterkten/kwaliteiten en de beoogde ontwikkelingen (incl. het realiteitsgehalte). Dit combineren we met een rijke dataset over het draagvlak, feitelijke drukte en draagkracht van het gebied. Met de verdiepende inzichten van de huidige bezoeken (incl. gebruik, tevredenheid, gedrag, etc.) stellen we de geprefereerde Leisure Leefstijlen vast. Zo leren gebiedspartners de Oranjewoud-bezoekers beter kennen.

We stellen hoofdconclusies op door aan de hand van de verrichte analyse van stap 2 de ecosysteem-principes voor Oranjewoud in beeld te brengen (zie onze visie op uw vraag): de mate van diversiteit, verbondenheid, draagkracht (van natuur en leefbaarheid) en het menselijk handelen gericht op lange termijn.

Indien nodig stellen we enkele toekomstscenario's op; wat zouden de mogelijke gevolgen kunnen zijn voor het gebied mochten bepaalde ontwikkelingen daadwerkelijk gerealiseerd worden? Al met al geeft dit inhoudelijke input voor de volgende stap (visie, eventuele zonering in deelgebieden en sturingsinstrumenten) en het draagt bij aan het goede gesprek over feiten en minder over sentimenten.

STAP 3: VERRIJKEN DOOR DIALOOG

Het resultaat van stap 2 is een bondig analyserapport, inclusief feitelijke conclusies en eerste ontwikkelrichtingen. In deze belangrijke ‘tussenstap’ toetsen en verrijken we de feiten met lokale kennis. Door de volgende werkzaamheden geven we verdere betekenis aan de cijfers.

- › **Afstemming** uitkomsten stap twee met **ambtelijke projectgroep**. Doel is om gezamenlijk de uitkomsten uit stap 2 te bespreken en in perspectief te plaatsen. De aanzet voor mogelijke ontwikkelrichtingen vormen de verdere basis van het gesprek.
- › Aansluitend worden de uitkomsten met de betrokken **wethouder** besproken. Waar nodig worden bestuurlijke keuzes verkennend voorgelegd.
- › We organiseren een **dialogosessie met de klankbordgroep** waarin we met stakeholders (en eventueel andere betrokkenen) in gesprek gaan over de toekomst van het Oranjewoud. We starten de sessie met een beknopte presentatie over de uitkomsten van stap 2, met kaderstellende conclusies. Aan de hand van deze conclusies gaan betrokkenen via een interactieve werkvorm het gesprek met elkaar aan. Ze verrijken de uitkomsten uit stap 2 en voeren het gesprek over gebiedsgerichte oplossingen en mogelijke ontwikkelrichtingen voor de visie. Met een kaart op tafel tekenen deelnemers kansrijke oplossingen/ontwikkelingen in. Tot slot verkennen we aan de hand van stellingen in hoeverre een range van sturingsinstrumenten op draagvlak kunnen rekenen. De opzet van de sessie brengt partijen over de juiste onderwerpen met elkaar in goed gesprek.
- › **Inwonersavond**. We organiseren een informatieve avond voor inwoners. Het voordeel hiervan is dat een bredere groep inwoners op de hoogte wordt gesteld van het proces en de mogelijkheid krijgt om te participeren. Anders dan de dialogosessie met de klankbordgroep is het bij de inwonersavond vooral de bedoeling om inwoners te informeren. Er is ruimte voor vragen en verdere toelichting. Daarnaast wordt op een laagdrempelige manier het gesprek gevoerd over mogelijke oplossingen voor door hun ervaren problemen.

Resultaat stap 3: De feiten uit stap 2 zijn verrijkt en alle ingrediënten zijn verzameld die nodig zijn voor het opstellen van de gebiedsvisie. De klankbordgroep is daarnaast nadrukkelijk betrokken waardoor draagvlak ontstaat.

Creatieve werkvormen zijn nodig om de dialoog met elkaar aan te gaan en het goede gesprek te voeren.

STAP 4: VISIEVORMING EN STURING

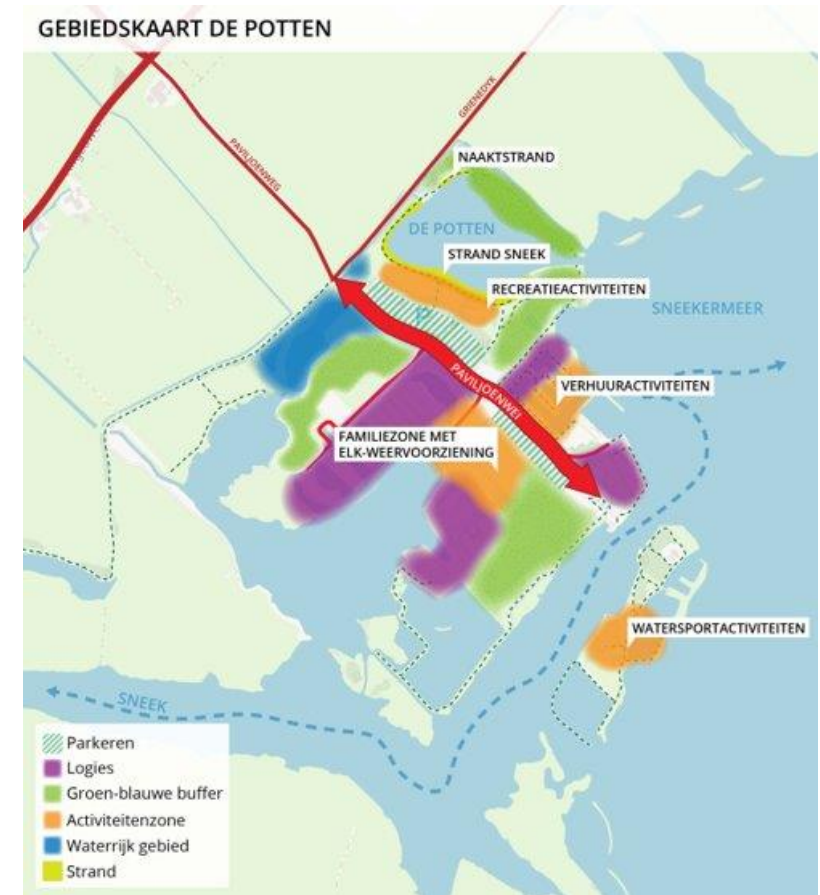
Alle input voor de gebiedsvisie is opgehaald. Deze vierde stap voeren we dan ook voornamelijk intern uit en staat in het teken van visievorming. De gebiedsvisie van Oranjewoud geeft in ieder geval antwoord op de volgende vijf visievragen:

1. Wat is het hogere doel van het Oranjewoud? Dit gaat over het essentiële bestaansrecht en de gebiedspositionering;
2. Welke kernwaarden horen bij het Oranjewoud? Dit zijn gezamenlijke overtuigingen die richting geven aan het gedrag van gebiedspartners;
3. Welke doelgroepen trekt het Oranjewoud in 2030?
4. Wat zijn de kernkwaliteiten van het Oranjewoud in 2030, vertaald naar ruimtelijke deelgebieden? Deze gebiedsuitwerking visualiseren we met kaartbeelden;
5. Wat is het gewaagde doel waar we met elkaar naartoe werken? Dit is / zijn gebiedsambities die de komende jaren centraal staan en die de belangrijkste problemen helpen voorkomen.

Nadat we inhoud hebben gegeven aan deze visievragen, beschrijven we de strategie om de visie te realiseren. De strategie bestaat in ieder geval uit sturingsmogelijkheden en eventuele suggesties voor governance van het gebied (met rolverdeling en bijv. financiële uitgangspunten).

Sturingsmogelijkheden kunnen variëren van fysiek-ruimtelijke interventies om bezoekers te spreiden (zoals routes en zonering), tot beleidsmatige interventies zoals een afwegingskader voor nieuwe ontwikkelingen, suggesties voor bestemmingsplanwijziging en parkeerinterventies. Ook zijn instrumenten denkbaar om het gedrag van bezoekers te beïnvloeden, zoals marketingcommunicatie. We maken hierbij onder meer gebruik van de leidraad bestemmingsmanagement van NBTC, de toolkit van Rli en (inter)nationale referenties uit onze eigen adviespraktijk.

Resultaat stap 4: Bondig en wervende concept-toekomstvisie voor het Oranjewoud, inclusief duidelijke sturingsmogelijkheden (waaronder een afwegingskader) en eventuele suggesties voor toekomstige governance.

Voorbeeld van een gebiedsuitwerking: Toekomstige gebiedskaart – totaalbeeld De Potten.

STAP 5. AFRONDING GEBIEDSVISIE

Stap 5 staat in het teken van afronding. De conceptvisie wordt met alle betrokken besproken en waar nodig aangescherpt. Zo werken we toe aan een gedragen eindresultaat.

We bespreken de conceptvisie met achtereenvolgend:

- Ambtelijke werkgroep;
- Betrokken wethouder;
- De klankbordgroep.

Voorafgaand aan deze overleggen wordt het conceptrapport met de gesprekspartners gedeeld. Dit geeft men de mogelijkheid om het stuk rustig te lezen en waar nodig opmerkingen en 'rode vlaggen' te plaatsen. Tijdens het overleg bespreken we 1. of de visie herkend wordt en voldoet aan de verwachtingen en 2. mogelijke gevolgen voor eigen bedrijfsvoering/inzet.

We voorzien één correctieronde. Daarna wordt de visie ter vaststelling aangeboden aan de gemeente. Tenzij anders gewenst gaan wij er nu vanuit dat we geen rol spelen tijdens het bestuurlijk-politiek vaststellen van de gebiedsvisie.

Optioneel - Presentatie raad. De gemeenteraad heeft nadrukkelijk gevraagd om een gebiedsvisie. Om die reden kan het wenselijk zijn om een presentatie te verzorgen aan de raad over de uitkomsten van het onderzoek en het gevoerde proces. Hiermee wordt het politieke draagvlak vergroot.

Een gedragen gebiedsvisie geeft richting aan toekomstige ontwikkelingen en houdt rekening met de sociale en ecologische draagkracht (grenzen) van het gebied. Het is de uitdaging om Oranjewoud zichzelf te laten blijven én haar rol te laten vervullen voor bewoners en bezoekers.

8 Team, planning en kosten

TEAM

Merlijn Pietersma
Projectleider

Merlijn is leisurestrategist binnen Ginder. Hij houdt zich bezig met de complexe vraagstukken die impact hebben. Als Fries heeft hij veel lokale en regionale kennis van Oranjewoud. Recent was hij betrokken bij het opstellen van de toeristische visie van Ameland en de gebiedsvisie van De Potten (Sneek). Maar hij stelde ook het gebiedsperspectief met Werelderfgoed Kinderdijk op. Tijdens dit project is Merlijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke visie en de vertaling in sturingsmogelijkheden.

m.pietersma@wijzijnginder.nl

Sanne Westerink
Procesbegeleider

Sanne is een verbindende adviseur op het gebied van toerisme, recreatie, retail en horeca. Ze heeft veel ervaring met procesmanagement, participatie en het opstellen van visies. Ze spreekt de taal van ondernemers en begrijpt de bestuurlijke context. Sanne heeft oog voor individuele belangen, maar verliest het collectieve doel niet uit het oog. Met haar brede inhoudelijke kennis en procesmatige vaardigheden, is Sanne uw eerste aanspreekpunt en procesbegeleider.

s.westerink@wijzijnginder.nl

Joost Gieling
Onderzoeker

Joost is nauw betrokken bij veel onderzoeken op het gebied van dag- en verblijfstoerisme in (Noord-) Nederland. Vanuit zijn eerdere promotieonderzoek aan de RUG is hij zeer bedreven in het opstellen van enquêtes, grootschalige data analyses en het helder communiceren van de resultaten. Joost verrichtte ook de analyses van het Friese vitaliteitsonderzoek logiesaccommodaties. Binnen Ginder is Joost een van de interne aanjagers van het onderzoek naar toeristisch recreatieve draagkracht.

j.gieling@wijzijnginder.nl

Strategieteam

Voor dit project stellen we ons strategieteam op. De teamleden zoals hiernaast gepresenteerd zijn gewend te werken met actoren en gebieden voor wie de belangen groot en vaak tegengesteld zijn. Sanne is een kei in procesmanagement en participatie. Joost is een onderzoeker pur sang. Merlijn beheerst de inhoud en is lokaal bekend. De CV's van de teamleden zijn op aanvraag beschikbaar.

REFERENTIES

Onderzoek en actieplan vitale logiesaccommodaties Fryslân

- › Het verrichten van onderzoek en opstellen van het actieplan voor de logiesaccommodaties in Fryslân, gericht op het vitaliseren van logiesbedrijven en het ontwikkelen van toeristisch-recreatieve bestemmingen. We stelden Friese visie op logiesaccommodaties op. Op basis hiervan zijn middelen vrijgespeeld én is een projectorganisatie ingericht.

Visie Ameland – Toerismebeleid 2030

- › Het opstellen van het toerismebeleid tot en met 2030 voor Ameland. Hierbij hielden we rekening met de percepties van inwoners, ondernemers en natuur- en cultuurorganisaties.

OFFERTE GEBIEDSVISIE ORANJEWOUDE

Gebiedsvisie de Potten

- › Het ontwikkelen van de gebiedsvisie voor het gebied De Potten dat middenin NNN-gebied ligt, in co-creatie met gebiedspartners.

Studie bezoekersstromen Drents-Friese grensstreek

- › Het uitvoeren van een onderzoek naar de draagkracht, drukte en draagvlak in het Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en het Holtingerveld.

Referenties

Hiernaast tonen we een aantal recent door ons uitgevoerde referentieprojecten. Merlijn Pietersma was betrokken bij alle vier projecten.

Naast deze referenties waren wij projectleider voor de toeristische visie van De Fryske Marren, Waadhoeke, Harlingen, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen. Recent startten we met de visie op de gastvrijheidseconomie van de gemeente Súdwest-Fryslân.

Ook stelden we de verblijfsrecreatievisie met ontwikkelkader van de regio Noord-Holland Noord en van de provincie Drenthe op.

BIJLAGE 1: ONZE ECOSYSTEEMBENADERING

De werkelijkheid in gebieden en bestemmingen is ingewikkeld. Daarom kijken wij zoveel mogelijk naar de samenhang tussen dingen: de radertjes die in elkaar grijpen. Wat betreft gebieden waar toerisme en recreatie in balans moeten zijn met hun omgeving, doen we dat door uit te gaan van vier ecosysteemprincipes. Deze zijn ontleend aan natuurlijke ecosystemen. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat een duurzaam toeristisch-recreatief gebied:

- ▶ voldoende **divers** is voor meerdere doelgroepen die passen bij het gebieds-DNA (vaak de omgevingskracht). Er is passend aanbod voor zowel bewoners én bezoekers van verder weg (toeristen);
- ▶ intern **verbonden** is. Er zijn verbindingen tussen deelgebieden maar ook digitaal en organisatorisch. Bovendien zijn er tal van verbindingen met 'de rest van de wereld': landbouw, natuur, wonen, energie etc.;
- ▶ de **draagkracht** van natuur, een gebied of de samenleving niet overschrijdt. Het is van belang dit feitelijk vast te stellen;
- ▶ overheden, ondernemers en burgers heeft die geworteld zijn in het verleden én toekomstbewust en -bestendig acteren. Met leiderschap. We noemen dat: **menselijk handelen** gericht op de lange termijn.

Als deze principes optimaal zijn ontwikkeld in Oranjewoud, is sprake van gebalanceerd toerisme en recreatie. We stellen dan ook voor deze ecosysteem-principes voor Oranjewoud in kaart te brengen, als conclusie van de analysebouwstenen (stap 2). Deze conclusie vormt een belangrijke opmaat naar de visie en uiteindelijk de praktische handvatten voor sturingsmogelijkheden en kaders.

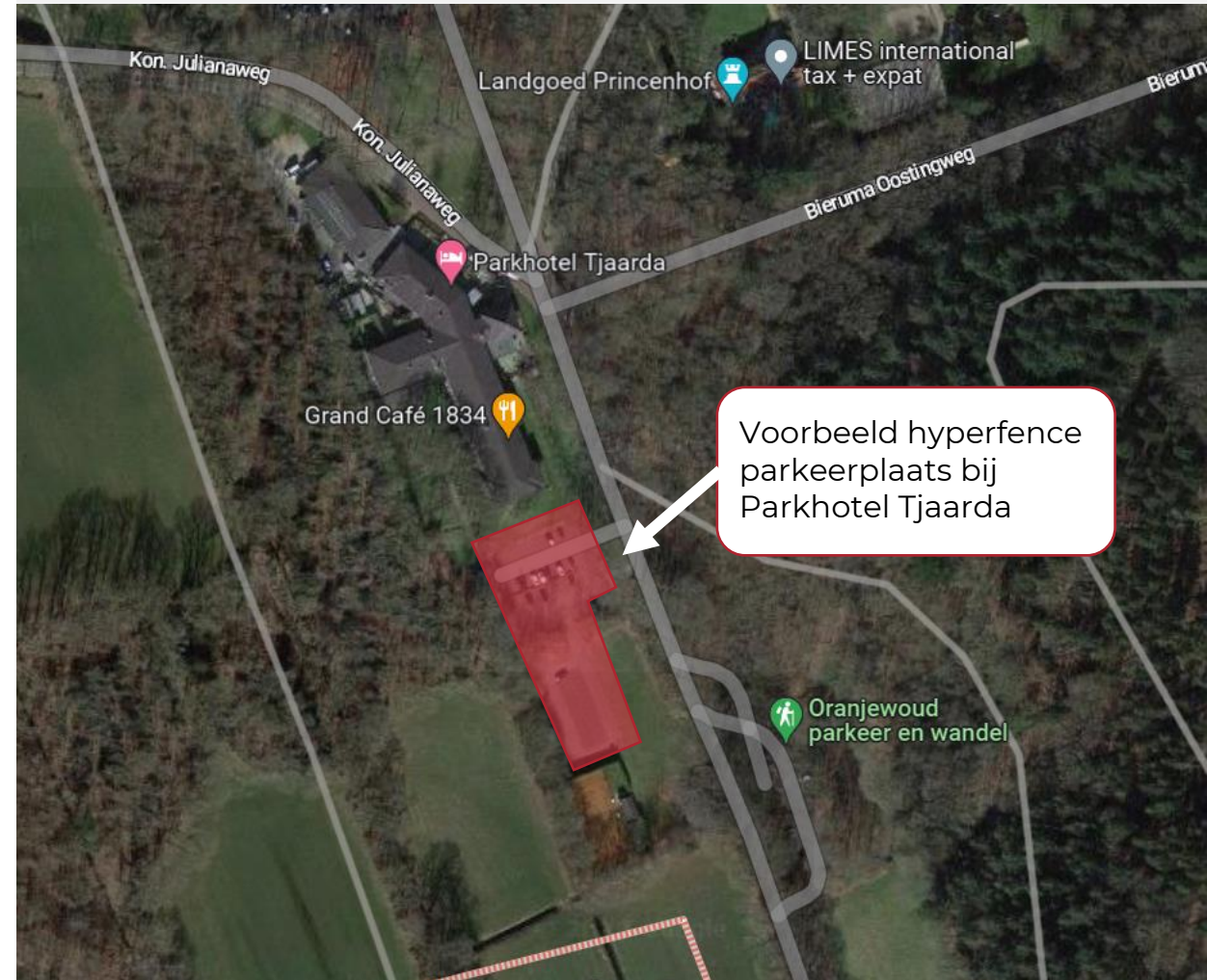

Gebalanceerd recreatie en toerisme werkt op [basis van dezelfde principes als een natuurlijk ecosysteem](#). Ginder ontwikkelde en [publiceerde](#) over deze principes met professor Wim van der Putten van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW). Dit vormt een inhoudelijke verdieping van de publicaties van de RLI, de Landelijke Data-alliantie en Perspectief 2030 van NBTC.

BIJLAGE 2: VOORDELEN DATA RESONO

Voor het tellen van bezoekers maken we gebruik van het Mobile Panel van Resono, waarmee we direct en doorlopend inzicht hebben in de drukte en het bezoekersgedrag op en in fysieke locaties. Voor verschillende deelgebieden maken we een zogenaamde hyperfence aan. Op deze punten kijken we tot een jaar terug in de tijd naar het aantal bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek. De hyperfence kan op elke locatie en in elke willekeurige vorm worden aangemaakt. De voordelen van deze methode zijn:

- Tot een jaar terug kunnen we op uur-niveau (tijdens drukke dagen) of op dagniveau (tijdens rustige dagen) het aantal bezoekers ramen.
- De data biedt ons de mogelijkheid voor het analyseren van kruisbezoek. Zo weten we hoe bezoekers zich verspreiden over het Oranjewoud en de gemeente.
- Het is bekend op pc-4 niveau waar de bezoekers woonachtig zijn. Hierdoor weten we meer over de verhouding tussen bewoners en bezoekers van buiten de gemeente of provincie die recreëren in de gemeente.
- De methode is eenvoudig op te schalen, waardoor we tegen een kleine meerprijs op additionele locaties (bv. in het centrum van Heerenveen of daarbuiten) tellingen kunnen verrichten.
- De methode is eenvoudig te herhalen in komende jaren.
- De privacy van bezoekers is gegarandeerd.
- Op basis van de Resono-data voeren soortgelijke tellingen uit in verschillende natuurparken en centra in Nederland.

Potentiële hyperfence kan bijvoorbeeld een drukke parkeerplaats zijn in het Oranjewoud, of een ander druk punt waar veel bezoekers komen. De hyperfence kan in elke willekeurige vorm worden ingetekend.

Merlijn Pietersma
Sanne Westerink
Joost Gieling
info@wijzijnginder.nl

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

